

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. II. Quotuplex sit mortale? de prærequisitis ad illud, & modo id dignoscendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

Veniale est indignus gloriæ, ac punibilis pœnâ justâ, talis est privatio gloriæ ad tempus, aliàs injuste negaret DEUS gloriâ animabus in purgatorio.

Hæc opinio est præferenda. Argu-

mentum oppositæ solvitur, quod veniale mereatur dispositionem ad gratiæ privationem, hoc autem sufficit, ut puniatur carentiâ gloriæ non datæ, sed datæ ad tempus.

§. II.

Quotuplex sit mortale: de prærequisitis ad illud, & modo id dignoscendi.

698. **M**ortale est aliud ex genere suo, aliud ex accidente: hoc dicitur, dum actus ex genere suo levis, aut indifferens evadit mortalis ob circumstantiam accidentalem, de qua infra. Mortale ex genere est, quod ex proprio suo objecto sine malitia speciei alterius est tale, & huic congruit definitio adducta num. 695. Est autem duplex, unum est mortale ex solo præcepto positivo, qualia sunt omnia, quæ ideo sunt mortalia, quia sunt graviter prohibita lege positivâ divinâ, aut humanâ, ut violatio jejuniij, omissio missæ, &c. alterum, quod independentè à lege positiva ex malitia sua essentiali graviter dissonat cum natura rationali ut tali ut odium DEI, perjuriû, &c.

Magis Theologicè potest mortale ex genere suo tale definiri cum Haunold. esse illud, cujus levis prohibitio non sufficit ad præcavenda damna, quæ sequerentur, si non esset graviter prohibita, sic pollutio, fornicatio, furtum &c. nisi essent graviter prohibita, homines non
R. P. Karch. Diss.

arcerentur ab eorum commissione. E-contrâ veniale ex genere est, ad quod cavendum sufficit levis prohibitio.

699. Quæres primo, quæ conditiones necessariae ad peccatum mortale ex genere suo tale. Respondeo ex consensu omnium tria requiri plenam advertentiam, consensum plenum, seu perfectum, ac materiam de se gravem. Ratio quod peccatum mortale graviter repugnet charitati divinæ, sed nequit graviter repugnare sine his tribus graviter repugnaret, vilesceret amicitia DEI, & practicè esset inæstimabilis, quia foret moraliter obtentu impossibilis, cum moraliter sit impossibile non habere semiplenam advertentiam, consensum imperfectum in materijs passim occurrentibus, ergo si quodvis objectum malum esset graviter prohibita, aut sufficeret imperfecta deliberatio, & consensus imperfectus, moraliter esset impossibilis amicitia cum DEO

Circa advertentiam constat ex num. 263. & seq. non sufficere interpretati-

tativam sitam in eo, quod quis teneatur advertere, etsi actu non advertat, sed esse necessariam actualem de malitia.

Dices cum Soarez 1. 2. D. 4. §. 3. si requiritur actualis, rudes vix unquam peccarent quia vix unquam se reflectunt super suas operationes, utrum sint honestæ, aut turpes. Respondeo negando sequelam; quia de peccatis ab ijs committi solitis facile illis incidit cogitatio dubia aut suspiciosa de malitia.

Ita actualis cognitio debet esse iudicativa per *num.* 529. eaque practica per *num.* 531. ad mortale non sufficit præcindens à gravitate, & levitate juxta probata à *num.* 535. nec satis est cognoscere, quod sit operatio prohibita, sed necesse est cognosci formaliter, aut æquivalenter, quod sit graviter vetita per *num.* 265. & 536.

700. An possit voluntas operari, & peccare dependenter à sola apprehensione seu cognitione sensitiva. Respondeo non posse peccare est recepta sententia apud, & cum Amico 1. 2. D. 5. *num.* 38. quia non potest voluntas peccare, nisi proponatur illi actus malitia, hæc proponi non potest per cognitionem sensitivam, siquidem hujus objectum est solum bonum delectabile, aut malum sensibile indifferens ad bonum, honestum, & turpe.

An autem simpliciter possit operari cum sola ejusmodi cognitione est ambiguum. Negat apud eundem *num.* 22. communior cum Soarez, Vascq. ipse affirmat non quidem de sensitiva sensuum externorum, nec de sensitiva sensus communis, sed de sensitiva phantasiæ, seu æstimativæ, nam hæc tantum propter

immediatum nexum cum appetitu sensitivo habet vim representandi objectum sensibile sub ratione boni convenientis appetitui: igitur cum voluntatis objectum sit omne bonum etiam delectabile &c. istud intra spheram voluntatis constitutum potest allicere voluntatem ad sui amplexum, aut si sit molestum ad sui fugam, sic enim melius salvatur pugna continua inter partem inferiorem, & superiorem descripta ad *Rom.* 7. *Non enim quod volo, id est, quod judico bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago: nam objectum delectans sensu æstimativo propositum allicit ex una parte, ex parte altera dissuadet idem objectum ratio, ex hac utrinque facta propositione acris fit pugna inter corpus, & animam. Obiter hoc indicasse sufficit, longior desuper controversia legi potest apud cit. Amic.*

701. Alterum requisitum ad peccatum mortale est consensus plenus, de quo plena notia est data *num.* 538. & seq. nempe sufficere formalem tam absolutum, quam conditionatum, etiam negativum in assuetis peccare: item virtutem, sive in causa, dum est obligatio hanc vitandi; imò etiam inefficacem de objecto cogitato mortali.

Quibus autem indicijis valeamus discernere, utrum actus malus à nobis commissus processerit ex plena cognitione, ac consensu, ea attuli *num.* 540.

Supereft de tertio, requisito nempe de gravitate materiæ, unde ea desumerda. Respondeo primo, regulam universalem certiore non esse, quam prudens judicium virorum in quovis peccati genere formandum de materijs sumptis cum omnibus suis circumstantijs, sapienter
sunt

finè enim objectum de se leve ex circumstantiis sit grave præsertim ex fine à legislatore intento, ac ex proportione, & necessitate rei præceptæ, aut prohibitæ ad illum consequendum, dum hic est gravis, sic multiloquium de se est materia levis, at si minuat disciplinam Religiosam, & ideo vetetur, ejus violatio est mortalis: è contra auditio missæ in se est materia gravis, multumque conducens ad cultum DEI, & profectum spiritualement intentum à præcepto, idcirco die Festo omissio illius est mortalis, qualis non erit, si Respublica civibus aut universitas Scholasticis quotidie præcipiat sacro interesse, quia hujus auditio non videtur multum conferre ad bonam gubernationem intentam ut finem si semel, aut iterum omittatur, secus frequenter, Vasq. 1. 2. D. 158. n. 60.

Item est advertendum an plures partæ materiæ inter se moraliter continuentur, sic enim moraliter coalescunt in unam gravem sufficientem pro mortali, secus in morali æstimatione non fit continuatio, ut insinuavi *num. 645*. Herinx D. 7. à n. 50.

Addo ad mortale non sufficit violari præceptum grave, sed debet esse violatio in notabili quantitate secundum omnes, leviter enim violari præceptum grave perinde est, ac transgredi leve, ut patet in furto, quod non est mortale, nisi sit quantitas notabilis ex se, aut ex circumstantiis, quænam autem sit quantitas notabilis in peccatis capacibus levitatis definiri debet in materiis singularum virtutum e. g. *in tr. de just.* quænam summa pro furto mortali, in cibo, &

potu quantus excessus sit necessarius, ut gula sit gravis contra temperantiam.

702. Respondeo secundo ex proxime dictis videtur esse Regula bona universalis sequens assignata à Rhodes hic D. 1. q. 3. S. 2. §. 2. Pal. p. 7. num. 4. Vasq. 1. 2. D. 158. c. 6. num. 59. & 60. Sanch. lib. 1. Moral. c. 4. num. 2. 3. & 6. quod gravitas, ac levitas materiæ sit desumenda secundum quod conducit ad finem per legem intentum, ac ex alijs pensatis circumstantiis: quod enim respectu unius est leve, potest respectu alterius esse grave; sic plebajum vocare mendacem est quid leve, mortale vero Religiosum, vel Prælatum: minima cibi, & potûs sumptio est gravis respectu præcepti servandi naturale jejunium ante Evcharistiæ sumptionem, levis vero respectu jejuniij Ecclesiastici: abstinentia à servilibus longo tempore e. g. ultra duas horas est gravis respectu cultûs divini intenti ut finis à Festorum institutione, levis si sit brevior; unde laborare infra duas horas, non videtur mortale, cum enim homo nequeat esse intentus divinis totâ die, labor tantillus non apparet graviter obesse cultui DEI, Herinx *num. 49*.

703. Regulam hanc aliqui apud Sanch. *num. 7*. restringunt volentes, si leges aliquid prohibent ex fine vitandi damnum, tunc ajunt gravitas materiæ pro mortali non est pensanda ex quantitate materiæ prohibitæ, sed ex magnitudine damni præcise, hinc eum, qui contra prohibitionem extra Provinciam extrahit e. g. triticum, etsi hujus quantitas sit secundum se magna, nisi tamen inde

Uuu 2

grave

grave damnum sequatur, negant peccare mortaliter. Eiusdem opinionis sunt apud Petrum Navarra *Lib. 3. de Rest. c. 1. p. 1. dub. 1. in nova Edit. nu. 33.* non agnoscentes fore mortalem acceptiorem centum argenteorum, aut eorum respectu ditissimi modicum damnum inde sentienti.

Econtra Sanch. *num. 8.* contendit sufficere quantitatem in se magnam, etsi ex una, alterave facta ab uno extractione Republica, aut civitas damnum magnum non patiatur, probat primo quia non debet spectari qualitas damni secuturi ex unius contraventione, sed quale sequitur si à multis, & communiter fiat, & ideo ne passim fiat, id graviter punire multum interest.

704. Respondet ad hoc Pal. *n. 6.* licet finis prohibitionis sit vitatio damni, attamen Legis-Lator non intendit sub mortali vetare extractionem mercium factam ab uno Republica graviter non noxiam, etsi graviter noceret si à multis fieret, quia aliàs asportatio unius aurei, imò Drachmæ esset mortalis, si enim passim, sive à multis fieret, pateretur magnum damnum.

Probat Sanch. secundo in furto, in quo datur quantitas notabilis, quæ pro mortali, etsi accipiatur illi, cui parum nocet, ut furari aureos centum à Rege, aut à diversis modicum à singulis; ergo non est attendendum damnum, sed ad quantitatem.

In hoc argumento negat Pal. non inferri grave damnum ditissimo per furtum grave: si fit diversis, tunc singulis non nocet graviter, ex jis tamen conflatur communitas, quæ per modum unius

damnificatur. Deinde etsi transmitteretur non damnificari graviter dominium ex quantitate gravi de se e. g. decem aureorum, adhuc tamen furtum est mortale, quia reinetur alienum invito domino in gravi materia, quæ finis est immediatus hujus prohibitionis, secus damnum domini.

Probat Sanch. tertio, quia aliàs finis à Legis-Latore intentus fore: frustraneus, eò quod à nullo extrahatur copia tanta, quanta graviter obfit communitati.

Respondet Pal. culpâ extrahentis non frustrari finem legis, quia ex culpa ejus non nocet graviter communitati.

Propterea sustinenda est Regula alata, ac rejicienda limitati. Ratio est, quia finis intrinsecus prohibitionis adequatus, ne extrahantur e. g. merces, pecunia, &c. est evitatio gravis damni, ergo quamdiu non infertur grave damnum communitati, tamdiu non est peccatum mortale, aliàs asportatio quantitatis sufficientis ad mortale furtum foret mortalis ex principio Sancheziano quia si passim, & à multis asportaretur, damnum grave pateretur communitas.

In dubio, an finis præcepti sit gravis, resque præcepta gravi er ad illum conducatur, præsumenda est utriusque gravitas, quia nunquam, aut raro fertur præceptum sine gravi fine, nec de materia, nisi valde ad eum necessaria, Soarez *to. 5. in 3. p. D. 4. S. 6. num. 11. & Lib. 3. de Legib. c. 25. num. 4.* Sanch. *num. 3.* præsumptio autem stat pro communiter contingentibus.

705. Quæres secundo ex quibus capitibus possit cognosci materia, seu objecti

objecti gravitas, proinde mortalia ex genere suo à venialibus discerni Respondeo ex sequentibus primò ex scriptura, dum hæc appellat aliquod peccatum abominabile, vel morte dignum, vel quod excludat à Regno DEI: Vide 1. ad Cor. 6. ad Ephes. 5. ad Rom. 1. vers. 24. ad Galat. 5. vers. 19.

Secundo ex autoritate Ecclesiæ SS. PP. & communi consensu sapientum.

Tertiò si peccata repugnant virtutibus Theologicis, aut præceptis Decalogi, aut quinque præceptis Ecclesiæ.

Circa alias Sanctiones tam Canonicas, quam civiles difficilius est determinare, an eorum violatio sit mortalis.

Hac in re Soarez & Vasq. statuunt hanc Regulam, quod sit mortalis, quoties lex utitur verbis formaliter, vel æquivalenter præceptivis in materia gravi, quæ autem voces seu verba sint præceptiva, decidetur in Dissert. de Legib. Hanc Regulam in civilibus legibus reprobat Arriag. de Legib. D. 16. num. 64. nisi materia gravis sit maximi momenti.

Bona etiam videtur Regula Haunoldi de jure tr. 1. c. 1. controu. 5. nu. 41. quod tunc lex quæcunque obliget sub peccato mortali, quando est in materia gravi multum conducente ad finem intentum à lege, ac Republicæ Felicitatem, Pacem, Justitiam, & Religionem, ita ut nisi graviter obliget, non sit Spes magna finem illum consequendi.

Ad hanc autem obligationem dividendam in Canonibus pœnarum com-

minatorijs debet attendi ad pœnas, si enim gravis pœna spiritualis ipso facto imponitur, aut incurrenda intentatur ut excommunicatio major, suspensio, interdictum, irregularitas ex delicto obliget sub mortali, ita communis contra paucos limitantes in aliquibus.

Probabilius est, & communius traditur cum Vasq. Soarez contra cit. Arriag. & alios Regulam datam procedere etiam in civilibus legibus aliquid sub verbis præceptivis, aut inhibitivis statuendis sub gravi pœna temporali e.g. capitis, mutilationis, confiscationis bonorum, amissionis notabilis summæ e.g. centum aut quinquaginta aureorum, privationis officij publici, &c.

Ad extremum priusquam Theologus pronuntiet hanc, aut illam actionem esse mortalem, meminerint aureæ propositionis D. Th. quodlib. 9. q. 7. Art. 15. Apud Gobat Theolog. Experim. Edit. ultim. tr. 3. num. 325. periculose, inquit, aliquid determinatur esse peccatum mortale, nisi expressa veritas habeatur: Et Gabriel in 4. dist. 15. Art. 2. in fin. Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones esse peccata mortalia. Vir doctissimus aq̄e ac Religiosissimus Th. Sanch. Lib. 6. Mor. c. 5. num. 5. ait: præcepta & culpas non oportet multiplicare absque rationibus urgentibus, & valde necessarijs utpote, quod res valde odiosa est.

